

Напрямок 1. Транскордонне співробітництво як механізм реалізації політики Східного партнерства;

*Доцяк І. І.,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ І ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ

Важливе значення в реалізації політики Східного партнерства відіграє транскордонне співробітництво. Воно розглядається як спільні дії, спрямовані на посилення та заохочення розвитку добросусідських відносин між територіальними одиницями та владними структурами різних країн на прикордонних територіях [1, с.323]. Стратегічна мета транскордонного співробітництва полягає у гармонізованому комплексному розвитку регіонів та поглибленні їх участі в міжнародних інтеграційних процесах. Реалізація сучасного транскордонного, єврорегіонального співробітництва передбачає активну участь регіональних органів самоврядування, територіальних громад прикордонних адміністративно-територіальних одиниць цих країн, громадських організацій та професійних об'єднань. На даному етапі транскордонне співробітництво розглядається у двох аспектах – як інструмент розвитку прикордонних територій і як чинник реалізації євроінтеграційних прагнень України. Проте європейський поступ нашої держави передбачає, в першу чергу, трансформацію політичної системи, формування демократичної моделі організації суспільства. Дотримання «копенгагенських критеріїв» щодо прийому нових країн до Європейського Союзу чітко передбачає стабільність установ, які гарантують демократію, верховенство права, дотримання прав людини та захист прав меншин. В економічному плані пріоритетом проголошується дієва ринкова економіка [2, с.122]. Забезпечення відповідних умов передбачає особливу роль політичних та економічних інститутів в системі організації суспільних відносин.

Теоретик нового інституціоналізму, лауреат Нобелівської премії Дуглас Норт визначає інститути як «правила гри» в суспільстві, створені людиною обмежувальні рамки, що організують суспільні взаємовідносини. Інституційні зміни визначають те, як суспільство розвивається в часі [3, с.17]. Вони покликані оптимізувати трансакції між людьми шляхом мінімізації витрат. Саме транскордонне співробітництво створює нові можливості організації взаємовідносин на регіональному рівні, дає змогу наблизити їх до стандартів Європейського Союзу. На рівні окремих територіальних об'єднань, інституцій громадянського суспільства чи міжособистісному рівні значно простіше запровадити нову систему взаємовідносин, відійти від централізовано-бюрократичного впливу та надмірного адміністрування відносин.

Сучасне розуміння «інституту» виходить за межі суто формального, нормативного розуміння, як встановлених рамок і «правил гри», включаючи неформальні обмеження і регулятори взаємовідносин в суспільстві. Складний процес формування нових суспільних інститутів та реформування вже існуючих через утвердження нових політико-правових норм, еволюцію неформальних норм та засвоєння нових поведінкових моделей можна в цілісності розглядати як функціонування єдиного інституційного механізму. Реформування політичних інститутів здійснюється через активізацію співпраці з євро регіонами в контексті розвитку місцевого самоврядування, запровадження механізмів конкурентних відносин в системі надання послуг та закупівлі товарів органами влади, участі в реалізації інвестиційних та грантових проєктів, що фінансуються за рахунок відповідних коштів Європейського Союзу. Економічний інтерес, спрямований на залучення фінансових та матеріальних ресурсів для вирішення проблем місцевих територіальних громад спонукає до зміни системи організації роботи органів влади, запровадження транспарентності механізмів ухвалення рішень, розподілу ресурсів, дієвого контролю з боку інституцій громадянського суспільства. Публічність відносин в умовах транскордонного співробітництва зумовлюють посилення ролі засобів масової інформації та соціальних мереж у аналізі перебігу та наслідків такого співробітництва. Формуються механізми взаємовідповідальності, зацікавленості та «місцевого патріотизму», що стають основою нової соціальної практики у відносинах влади та пересічних громадян. Інтегрованість у європейську співпрацю стає чи не основною умовою авторитетності та суспільної підтримки політичних партій, громадських та професійних об'єднань. По суті в таких регіонах діють вже європейські критерії щодо оцінки діяльності інституту місцевого самоврядування та, відповідно, територіальних організацій політичних партій. В системі функціонування економічних інститутів знаходять поширення нові неформальні норми які відповідають європейській практиці. Це конкурентний характер відносин, нова підприємницька культура, визнання виключного права на захист та збереження власності. Активна участь господарюючих суб'єктів у транскордонному співробітництві забезпечує підвищення економічної ефективності і зростання рівня матеріального благополуччя. Проте існуючі реалії дають підставу говорити лише про наявні тенденції а не про остаточно сформований порядок функціонування політичних та економічних інститутів на місцях. Відсутність цілісної ідеології щодо транскордонного співробітництва в Україні, обмежені можливості фінансування, зростаючі диспропорції між західними областями України та суміжними з ними регіонами країн-сусідів за показниками економічного та соціального розвитку, обсягу інвестувань та рівня прикордонної інфраструктури в значній мірі обмежують результативність такої співпраці. Не можна замовчувати і випадки порушення митних правил та правил перетину державного кордону. Але на загал, танскордонне співробітництво дає механізми формування нових інституційних відносин в політичній та економічній сферах прикордонних територій, формує нову модель соціально-політичної практики і може стати, за певних умов, своєрідним локомотивом суспільних трансформацій в Україні.

Література:

1. Словник-довідник термінів з Європейської інтеграції / За загальною ред.: М.Бойцуна, Я.М.Мудрого, О.М.Рудіка. – К.: Мілленіум, 2009. – 588 с.
2. Кривцова В.М. Теорії та стратегії європейської інтеграції [навч.посіб.] / В.М.Кривцова . – К.: Вид-во «Мілленіум», 2009. – 142с.
- 3.Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Дуглас Норт; пер. с англ. А.Н. Нестеренко. — М. : Фонд экономической книги “Начала”, 1997. — 180 с.